

• **MIHAI VITEAZUL** de O. Dessila

(secția română)*

• **VRĂJITOARELE DIN SALEM** de Arthur Miller

(secția maghiară)**

În paginile literaturii dramatice române nu întâlnim nici pînă în zilele noastre portretul impresionant și complex al celui care, pentru prima dată în istorie, a înfăptuit unirea celor trei principate — Mihai Viteazul. Evocarea chipului său, aureolat de legendă, s-a făcut, într-adevăr, de la primii pași ai acestei literaturi, și un mare actor și patriot ca Mihail Pascaly recita cu patos, printre spectatorii de acum un secol, tiradele destul de frivole ale unei piese ca *Mihai Viteazul după bătaia de la Călugăreni* de Dimitrie Bolintineanu. Mai aproape de noi, pana a doi scriitori de prestigiu, Nicolae Iorga și Mihail Sorbul, a în-

crustat în contururi dramatice silueta legendară a domnitorului. Octav Dessila concepe astăzi evocarea eroului ales, în trei împrejurări capitale, să spunem în trei mari capitole, care se referă, pe rînd, la prima biruință a domnitorului asupra invadatorilor turci (*Călugărenii*), la cea mai glorioasă perioadă a domniei sale — unirea tuturor românilor (*Atotbiruitorul*) — și, firește, la strădania de a menține cuceririle, în ambianța intrigilor și ostilităților crescînde (*Turda*). Fiecare dintre cele trei capitole se conturează ca o piesă de sine stătătoare, deși, firesc, ele se înlanțuie ca etape principale în dezvoltarea unei trilogii despre o

* Regia : Ion Deloreanu. Scenografia : Eliza Zisiade. Distribuția : Eugen Tugulea (Mihai Viteazul) ; George Pintilescu (Marele logofăt Udrea) ; Octavian Uleu (Spătarul Negrea) ; Vasile Constantinescu (Logofătul Teodosie-tatăl) ; Ion Abrudran (Logofătul Teodosie-fiul) ; Vladimir Jurăscu (Generalul Baba Novac) ; Carol Lavotta (Marele comis Calomfirescu) ; Corneliu Zdreșuș (Stroe Buzescu) ; Marcel Segărceanu (Radu Buzescu) ; Andrei Dálnoky (Preda Buzescu) ; Constantin Simionescu (Mitropolitul Eftimie) ; Mișu Vladimir (Episcopul Luca) ; Valentin Avrigeanu (Căpitanul Cocea) ; Ion Pater (Aga Fărcaș) ; Boris Petroff (Căpitanul Mirzea) ; Ion Martin (Căpitanul Racea) ; Grig Schițcu (Postelnicul Andrei) ; Nicolae Toma (Cămărașul Bozdigă) ; Palóczi Frigyes (Logofătul Andrei) ; Jean Săndulescu (Vistiernicul Dan) ; Constantin Simionescu (Țăranul Toader) ; Francisc Belény (Hogea Ali Gean) ; Gábor Iosif (Căpitanul Kiraly) ; Borsos Bárna (Balthazar Walther) ; Halasi Iuliu (Căpitanul Theil) ; Dorel Urlățeanu (Sinan Pașa) ; Gáll Ernő (Mehmet Bei) ; Földes Ladislau (Husein Pașa) ; Toth Alexandru (Ofițerul cortului) ; Mogyoróssi Ștefan (Șouni Cipriotel) ; Simona Constantinescu (Doamna Stanca) ; Viorica Cernucan (Stolniceasa Sima) ; Lili Mihăilescu-Vladimir (Doamna Tudora-mama) ; Gina Nicolae (Tudora) ; Maud Mary (Rada) ; Ana Popa (Niculăiță) ; Alla Tăutu (Femeia I) ; Doina Urlățeanu (Femeia II) ; Anca Miere-Chirilă (Femeia III) ; Annamaria Biluska (Femeia IV) ; Magda Papp (Femeia V) ; Gulácsi Adalbert (Logofătul Chesar) ; Rádai Emeric (Banul Calotă) ; Tank Ladislau (Geafer Pașa) ; Orbán Carol (Hasan Pașa) ; Crăciun Oros (Satirgi Pașa).

** Regia : Szombati Gille Ottó. Scenografia : Nagy Sandor. Distribuția : Halasi Gyula (Parris) ; Oss Eniko și D. Halasi Erszebet (Betty Parris) ; Biluska Annamaria (Fituba) ; D. Halasi Erszebet, Oss Eniko (Abigail Williams) ; Bányai Iren (Mary Warren) ; Oberleitner Emöke (Susanna Walcott) ; Bardi Terez (Mrs. Ann Putnam) ; Solti Miklos (Thomas Putnam) ; Cs. Toth Kovács Ilonka (Mercy Lewis) ; Lavotta Károly (John Proctor) ; Banyai Eva (Rebecca Nurse) ; Földes László (Giles Corev) ; Dálnoky András (Hale) ; G. Vitályos, Iidikó, Bányai Irén (Elisabeth Proctor) ; Radái Imre (Francis Nurse) ; Kiss István (Ezekiel Cheewer) ; Orban Károly (Harrick) ; Gáll Ernő (Hawthorne) ; Gábor József (Danforth).

mare personalitate istorică a neamului nostru. Ce putem spune despre prima ci parte, *Călugărenii*, a cărei premieră a avut loc pe scena teatrului din Oradea? O lucrare în care personalitatea lui Mihai Viteazul să ne fie evocată pe măsura măreției și monumentalității sale e așteptată și necesară. Deocamdată, Octav Dessila ne înfățișează o imagine fidelă documentelor în contururile ei generale, dar simplificată în caracteristicile particulare. Lipsa de adâncime dramatică a lucrării nu dezvoltă, gradat și în intensitate, o acțiune rotundă și un conflict unic, ci o păstrează la o altitudine expositivă, de unde împrejurările, marile împrejurări evocate, se zăresc aproximativ și declarativ. Pe acest fundal, firește, nu se proiectează complexe caractere dramatice, ci siluete, schițe și — în ceea ce-l privește pe Mihai Viteazul — un portret onest. Există și o tonalitate vetustă a limbajului, determinată nu în primul rînd de arhaismele folosite, ci de construcția greoaie și stinjenitoare a frazei.

Lucrare corespunzătoare din punctul de vedere al autenticității istorice, ea satis-

face așteptările imediate și dă, unui colectiv dornic s-o pună, puțința unor mai mari împliniri.

E ceea ce se întâmplă cu colectivul teatrului din Oradea, care a montat piesa — după cum ne informează în caietul-program — cu prilejul împlinirii a zece ani de la înființarea secției române. La realizarea spectacolului și-au dat concursul și o parte din actorii secției maghiare și putem spune că am asistat la o realizare meritorie, de patos autentic, față de care adeziunea publicului e aproape totală.

Regizorul spectacolului, Ion Delorea-nu, a distribuit și condus cu discernă-mint forțele interpretative, estompînd accentele prețioase și ostentative din text, imprimînd montării omogenitate și vi-goare. I-am reproșa doar începutul foarte firav și stingher, cînd interpreta Doamnei Stanca (Simona Constantinescu) și cea a Doamnei Tudora-mama (Lili Mihăilescu-Vladimir) nu-și găsesc tonul convenabil, deși, în prezența lor, asta o

Scenă din „Mihai Viteazul” de O. Dessila. În rolul titular, Eugen Țugulea

face foarte bine Stolniceasa Sima (Victoria Cernucan); și unele scăpări, ca de pildă finalul tabloului 5, când, nu se știe de ce, Sinan Pașa își întrerupe brusc memoriul pentru rugăciune. Interpretul lui Mihai Viteazul este Eugen Țugulea și, pe lângă îndatoritoarea asemănare cu portretul real, trebuie să-i remarcăm sinceritatea jocului, simplitatea expresiei, vigoarea declamației. Alături de el, se detașează, în momente sau creații în măsură să impresioneze, Nicolae Toma (Cămarășul Bozdigă), Boris Petroff (Căpitanul Mîrzea), Paloczi Frigyes (Logofătul Andrei), George Pintilescu (Marele logofăt Udrea), Vasile Constantinescu (Logofătul Teodosie-tatăl) și Gina Nicolae, într-o apariție meteorică (Tudora). O satisfacție ne oferă cadrul de joc, a cărui plastică ingenioasă și de bun-gust a conceput-o Eliza Zisiade.

***

La secția maghiară, una dintre premiile stagiunii a fost piesa lui Arthur Miller, *Vrăjitoarele din Salem*. Sobrietatea și concentrarea dramatică sînt caracteristicile principale ale acestui spectacol reușit, pus în scenă de regizorul Szombati Gille Ottó. Nu am avut prilejul să vedem multe din producțiile secției maghiare, dar avem impresia că aceasta trebuie să fie apreciată printre momentele de vîrf ale activității acestei secții, ca unul din spectacolele care te atrag și te impresionează prin limpezimea ideilor, prin acuratețea expresivității scenice. Am întîlnit aici un simbol grăitor în ambianța scenografică, un fel de cadru fix: o cruce — siluetă ocrotitoare și înfricoșătoare — sprijină în primul act locuința pastorului (Halasi Gyula), se menține în ambianța familiei Proctor și se detașează, dominînd, la tribunalul suprem, strivind apoi prin copleșitoarea sa masivitate în ultimul act. Toate celelalte elemente de decor îi sînt subordonate. O excelentă idee de funcționalitate, pentru care scenografului Nagy Sándor i se cuvin toate laudele. Sînt cîteva scene de o profunzime și frumusețe remarcabile — arestarea Elisabethei Proctor, interogatoriul, confruntarea ei cu John; osînda. În general, spectacolul este realizat la un nivel de

G. Vitályos Ildikó (Elisabeth) și Lavotta Károly (John Proctor) în „Vrăjitoarele din Salem” de Arthur Miller

măiestrie pentru care merită felicitări întregul colectiv. Unele atitudini ostentative, pozate, unele reflexe operetice din jocul unor actori mai pot fi evitate. Sînt de menționat creațiile mature, vigurose realiste, ale actorilor Gábor József (Vice-governatorul Danforth), G. Vitályos Ildikó (Elisabeth Proctor), Bányaí Irén (Mary Warren) și Dálnoky András (Pastorul John Hale). Interpretul lui John Proctor (Lavotta Károly) e sobru, expresiv în scenele de maximă concentrare, dar uneori prea rigid și afectat. O interpretă cu certă vocație: D. Halasi Erzsébet (Abigail Williams).

C. Paraschivescu